

10.KONU: ATATÜRKÇÜLÜK VE ATATÜRK İLKELERİ

ATATÜRKÇÜLÜK İLE İLGİLİ YAPILAN TANIMLAR VE ATATÜRKÇÜLÜĞÜN ÖZELLİKLERİ

Atatürkçülük veya Atatürkçü düşünce sistemi ile çok sayıda tanım yapılmıştır. Bu tanımlardan biri göre Atatürkçülük; Atatürk'ün devlet, toplum, eğitim, hukuk, ekonomi vb. konulara dair ortaya koyduğu temel esaslar ve Atatürk ilke ve inkılaplarından meydana gelen bir sistemdir. Bu sistemin en önemli kısmı her bir inkılap hareketini felsefi temellere dayandıran altı temel ilkedir. Altı ok olarak bilinen bu ilkeler genel hatlarıyla 1930'lu yıllarda ortaya çıkmıştır.

Başka bir tanıma göre de Atatürkçülük; Milletinin bu gün ve gelecekte tam bağımsızlığa, huzur ve refaha sahip olması, devletin millet egemenliği esasına dayandırılması, aklın ve bilimin rehberliğinde Türk kültürünün çağdaş uygarlık düzeyi üzerine çıkarılması amacı ile temel esasları Atatürk tarafından belirlenen devlet, toplum, düşünce ve ekonomik hayata dair gerçekçi fikirlere ve ilkelere Atatürkçülük" denir.

Atatürkçülük, Atatürk'ün akla, mantığa, gerçeğe ve bilime dayanan fikirlerinden ve ilkelerinden doğmuş ve Yeni Türk devleti ile uygulama ortamına ve imkânına kavuşmuştur.

Atatürkçülüğün tanımındaki temel özellikler:

- * Milletin tam bağımsızlığını ister
- * Halkın huzur ve refahını sağlamayı amaçlar
- * Toplumunu çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmayı amaçlar
- * Akıl ve bilime dayanır
- * Gerçekçi fikir ve ilkelerdir
- * Devlet hayatını, fikir hayatını, ekonomik hayatı ve toplumun temel kurumlarını düzenlemek için konulan esaslardır
- * Türk milletinin duygularına, kültürüne ve tarihine dayanır
- * Milletin ihtiyaç ve gerçeklerinden doğmuştur
- * Birbirini bütünleyen, tamamlayan düşünceler ve ilkeler topluluğudur
- * Milli bir sistemdir

ATATÜRK İLKELERİ

Atatürk İlkeleri Temel ilkeler ve bütünleyici ilkeler olmak üzere ikiye ayrılır.

TEMEL İLKELER

CUMHURİYETÇİLİK

Cumhuriyet Türkçeye Arapçadaki “Cumhur” kelimesinden geçmiştir. Cumhur; halk, büyük kalabalık anlamına gelir. Cumhuriyet veya Cumhuri devlet ise; iktidarın millete ait olmasını ifade etmektedir.

Cumhuriyet’in dar ve geniş olmak üzere 2 anlamı vardır: **Dar anlamı:** devlet başkanının doğrudan doğruya veya dolaylı olarak halk tarafından belirli bir süre için seçilmesini ifade ederken **geniş anlamıyla** cumhuriyet Egemenliğim milletin tümüne ait olmasıdır.

Cumhuriyetçilik ise devletin siyasi rejim olarak cumhuriyeti benimsemesidir.

Cumhuriyet Çeşitleri

Eğer egemenlik, belli bir sınıfa aitse buna **Aristokratik veya Seçkinler Cumhuriyeti**; bütün halka aitse **Demokratik veya Halk Cumhuriyeti** denilir.

Devlet Şekli mi? Hükümet Şekli mi?

Devlet: Ülke, insan topluluğu ve o topluluk içinden çıkan egemenlik ögelerinden oluşur. Egemenlik insan ve ülke kavramlarının üzerindedir, yönetici ve düzenleyicidir, kendinden üstün bir güç tanımaz ve bölünmez bir güçtür.

Cumhuriyet hem bir devlet şekli (egemenliğin milletin tümüne ait olması) hem de bir hükümet şekli (devlet başkanı ve devletin başlıca temel organlarında görev alanların seçimle belirlenmesi)’dir

Cumhuriyet fikrini ilk olarak Fransa’da ortaya çıkmıştır. Fransız Anayasalarında Cumhuriyet bir hükümet biçimi olarak tanımlanmıştır.

Türkiye’de Cumhuriyet’in 1923’te ilan edilmesi ile birlikte 1921 Anayasa’sında “Türkiye Devleti’nin Hükümet Şekli Cumhuriyettir” ifadesine yer verilmiştir. 1924 ve daha sonraki Anayasalarda ise “Türkiye Devleti Bir Cumhuriyettir” ifadesine yer verilmiştir.

Türkiye’de Cumhuriyet

Türkiye’de 1924 Anayasasında Cumhuriyetin “Devlet Şekli” olarak tanımlanması Saltanatın ve Halifeliğin kaldırılmasından sonra geriye dönüş özelemleri olan çevrelere karşı alınan bir önlem niteliğindedir.

Cumhuriyet=Demokrasi mi?

Cumhuriyet bir biçimi demokrasi ise içeriği ifade eder. **1982 Anayasasında** “Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir” denildikten sonra Cumhuriyetin nitelikleri başlığı altında Türkiye **Cumhuriyetinin “... demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti”** olduğunu belirtmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk’e göre “Türk milletinin tabiatına ve geleneklerine en uygun olan yönetim cumhuriyet yönetimidir.”

Türk Tarihinde Cumhuriyet fikrinin Mustafa Kemal’le birlikte ortaya çıkmıştır. Osmanlıda demokrasi talepleri olmuşsa da bunlar Cumhuriyeti hedeflememiş ve halka yaygınlaştıramamıştır. Milli Mücadelenin ilk yıllarından itibaren “milli egemenlik” terimi kullanılmıştır.

Amasya Genelgesi, Erzurum Kongresi, Sivas Kongresi, TBMM’nin açılması, 1921 Anayasası ve 1 Kasım 1922 Saltanatın kaldırılması gibi gelişmeler ve alınan kararlar Cumhuriyetin ilanına giden aşamalardır.

Diğer ilkelerin uygulanması Cumhuriyetçilik ilkesine bağlıdır. Ayrıca Cumhuriyetçilik; Milliyetçilik, Halkçılık ve Laiklik ilkeleri ile iç içedir. Çünkü Cumhuriyet toplumun millet bilincine erişmesi ile ulaşılabilen bir kavramdır. Egemenlik, halka dayanmazsa halkçılıktan söz edilemez. Akli ve bilimi ölçü alan laik bir düzen cumhuriyetin vazgeçilmezidir.

Mustafa Kemal Atatürk’e göre Cumhuriyet

“Cumhuriyet, düşünce serbestliği taraftarıdır. Samimi ve meşru olmak şartıyla her fikre hürmet ederiz. Her kanaat bizce muhteremdir. Yalnız karşıtlarımızın insafli olması lazımdır” (1923)

“Cumhuriyet ahlâki fazilete dayanan bir idaredir. Cumhuriyet fazilettir. Sultanlık, korku ve tehdide dayanan bir idaredir. Cumhuriyet idaresi, faziletli ve namuslu insanlar yetiştirir. Sultanlık, korku ve tehdide dayandığı için, korkak, alçak, sefil, rezil insanlar yetiştirir. Aradaki fark bunlardan ibarettir.” (1925)

Cumhuriyetçilik ilkesi, “milli egemenlik” kavramıyla ilişkilidir. Mustafa Kemal “Milli Hâkimiyet öyle bir nurdur ki, onun karşısında hiçbir güç duramaz, bütün taht ve taşlar erir.” ifadesiyle millet egemenliğinin önemi vurgulamıştır.

Atatürk’ün Cumhuriyet anlayış kişi, aile, dini, sınıf ve zümre egemenliğini reddeder. Çünkü Cumhuriyette egemenlik yani yönetme yetkisi millete aittir.

Cumhuriyet, temel değerler ve zihniyet bakımından “vatandaşlık” anlayışına dayanır. Uyrukluğu (tabiiyet) reddeder. Vatandaşların hak ve sorumluluk bakımından eşitliği esastır.

Cumhuriyetçilik düşüncesi, siyasal düzeyde iktidarın devlet gücünü kullanma yetkisinin halka ait olmasını gerektirir. Bu bağlamda iktidarın

meşruluğunu, halk iradesine dayanıyor olması sağlar. Cumhuriyet yönetimiyle birlikte iktidar gücü padişahıdan alınmış ve halka verilmiştir. Padişahlık (monarşi) ayrıcalık ve üstünlük ilkesine dayanırken, Cumhuriyet eşitlik ilkesine dayanır.

MİLLİYETÇİLİK

Milleti ve o milletin değerlerini göz önüne alarak bir devlet kurmayı, devleti milletin özelliklerine göre geliştirmeyi ve başka devletlerin arasında kendine özgü karakteriyle belirginleşmeyi ve milli çıkarları korumayı amaçlayan ideolojiye milliyetçilik denir.

Milliyetçilik

Milliyetçilik kavramı yaygın olarak Fransız İhtilaliyle birlikte ortaya çıkmıştır. **“Devlet sınırlarının milliyet esasına göre düzenlenmesini ve milletlerin kendi kaderine hâkim olmasını öngören”** milliyetçilik, çeşitli ülkelerde ve değişik zamanlarda farklı biçimlerde anlaşılmıştır. Bu farklılıklar önce millet tanımında ortaya çıkmaktadır. Çünkü milliyetçiliğin temel ögesi millettir.

Kısaca millet; aynı soydan gelen büyük insan topluluğudur. Geniş tanımıyla millet; ırk (soy), dil, din, kültür ve ideal, vatan öğelerinin oluşturduğu birlik veya insan topluluğudur.

Millet kavramını ırk, coğrafya, din ve inanç, dil ve devlet birliğiyle ifade den tanımlar yapılmıştır. Ancak milleti bu kavramlardan herhangi biriyle tanımlamak yeterli değildir.

1- Millet için soy (ırk) birliği yeterli mi? Hayır. Günümüzde soy birliğinin değeri azalmıştır. Günümüzde İsviçre ve Amerika’da soy birliği olmadığı halde aynı devlet çatısı altında yaşayan ve ortak amaçları bulunan insanlar millet olabilmişlerdir.

Ayrıca, İnsanlık tarihinin gelişimi bize göstermektedir ki, savaşlar, salgın hastalıklar ve doğal afetler (yangın, sel, kuraklık vb.) nedeniyle insanlar tarih boyunca birbirleriyle karışmışlardır. Bunun sonucu olarak günümüzde saf, karışmamış bir ırktan söz edilemez. Irk ve kan anlayışına dayalı bir millet anlayışı da olamaz.

2- Millet; Coğrafi bir birlik midir? Hayır. Aynı toplumun bazı unsurları değişik coğrafyalarda yaşayabileceği gibi, aynı coğrafyada değişik toplumsal unsurlar da yaşayabilir.

3- Millet olmak için din ve inanç birliği yeterli midir? Milleti bir dini topluluk olarak tanımlamak da mümkün değildir. Aynı toplumun çeşitli unsurları zaman içinde değişik din, mezhep veya inançları kabul etmiş olabilirler. Bu gün Amerika’da, Japonya’da birçok din bulunmaktadır.

4- Millet olmak için ortak dil yeterli mi? Dil, milleti tanımlamakta önemli bir unsurdur ama belirleyici değildir. İsviçre, Hindistan, Fransa, ABD gibi

birçok ÷lkede dil birliğinden söz etmek mümkün değildir. Ayrıca Arapçayı konuşan birçok millet (Faslılar, Libyalılar, Iraklılar vb.) vardır.

5- Millet siyasi birlik (devlet) midir? Hayır. Günümüzde Türklerin, Arapların, Korelilerin birden çok devletleri olduğu gibi, farklı devletlerin yönetiminde yaşayan ve aynı milletin unsurları olarak kabul edilen toplumlar da mevcuttur.

O halde millet olmak için başka öğeler de gereklidir. Bunların başında **kültür ve ideal birliği ile bir arada yaşama isteği** gelmektedir. **Bir arada yaşama isteği toplumda vicdan, duygu, ortak bilinç, dayanışma yaratır ve toplumun birbirine sıkı sıkıya bağlanmasını sağlar.**

Millet ve milliyetçilik kavramlarının oluşmasında ÷lkelerin ve insanların düşüncelerine göre farklılıklar oluşmaktadır. Örneğin; Musevilerde ve İspanyollarda din, Çeklerde ve Gürcülerde dil, Japonya'da iktisadi ve fikri bütünlük, Hindistan'da Gandhi faktörü ve İngiliz karşıtlığı, Macaristan'da aydın sınıf, Sırp ve Roman milliyetçiliklerinde Macarlaştırma politikasına tepki, Alman milliyetçiliğinde iş adamları ve orta sınıfın gücü, İtalyan milliyetçiliğinde bağımsızlık ve siyasi birlik fikri etkili olmuştur. Asya ve Afrika toplumlarında ise anti-emperyalist bir tepki milliyetçiliği ortaya çıkmıştır.

Atatürk milliyetçiliği

Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı, yukarıda belirtilen düşüncelerden ve Osmanlı gerçekliğinden süzölerek oluşmuştur. Atatürk millet kavramını: Zengin bir tarihi mirasa sahip olan; kader, kıvanç ve tasada birlikte olan; gelecekte beraber yaşama arzusunda olan topluluk olarak tanımlamıştır.

Bu tanımda etnik köken, dil, din veya başka herhangi bir özelliğe bakılmaksızın “irade birliği” ve “ortak geçmiş” esas alınmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk; bir demecinde “Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına Türk Milleti denir” diyerek benzer görüşünü tekrarlamıştır.

Mustafa Kemal; bin yıldır bu topraklarda yaşayan, Çanakkale'de Sarıkamış'ta, Suriye'de düşmana karşı birlikte savaşan, Erzurum kongresinde, TBMM'de beraber olan, Ülkenin işgaline karşı birlikte direnen, Yunan ve Ermeni zulmünün acılarını birlikte duyan, Sakarya Savaşında omuz omuza düşmanla vuruşan insanların aralarında hiçbir ayırım yapılmadan bir millet olduklarına inanmaktadır.

Atatürk milliyetçilięinin özellikleri:

Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı ırkçılığa karşıdır. Atatürk milliyetçiliğinde ırk ve din birliği, milleti oluşturan unsurlar arasında sayılmayıp sadece ortak kültürü şekillendiren unsurlar olarak ele alınmıştır. Milliyetçiliği reddeden akımlara karşıdır. ırkçılığa karşıdır. ırkçılık gibi, ayrıştırıcı yaklaşımlar

reddetmiştir. Atatürk milliyetçiliği laiktir, sınıf kavgasına karşıdır, barışçıl ve insancıdır, birleştirici, bütünleştirici ve kaynaştırıcıdır.

Atatürk milliyetçiliğini benimsemiş biri geçmişteki tarihi bağlardan güç alarak kendi milletin tarihiyle gurur duyar. Ancak diğer milletleri küçümsemez.

Halkçılık

Türk Dil Kurumunun “Halk” için yaptığı tanımlar:

1) Aynı ülkede yaşayan, aynı kültür özelliklerine sahip olan, aynı uyruktaki insan topluluğu: “Türk halkı.”

2) Aynı soydan gelen, ayrı ülkelerin uyruğu olarak yaşayan insan topluluğu: “Yahudi halkı.”

3) Bir ülke içerisinde yaşayan değişik soylardan insan topluluklarının her biri: “Bağımsız Devletler Topluluğunun halkları.”

4) Belli bir bölgede veya çevrede yaşayanların bütünü: “Bütün köy halkı orada idi.”- Ö. Seyfettin.

5) Yöneticilere göre bir ülkedeki yurttaşların bütünü, kamu:

“Bilmiyorlar ki halk, halkın diliyle konuşan sanatkârla birliktir.”- O. V. Kanık.

Bir milleti oluşturan çeşitli mesleklerin ve toplumsal grupların içinde yer aldığı bütün insanlara “halk” denir.

Millet ve halk arasında bir benzerlik ve eşdeğerlik vardır. Millet, halk dediğimiz insan topluluğunun belirli amaçlara ve hedeflere yönelerek bilinçlenmesiyle ortaya çıkar.

HALKÇILIK

CHP’nin 1931 yılındaki kurultayında Halkçılığın tanımı **“Yasalar önünde mutlak bir eşitlik kabul eden ve hiçbir kişiye, aileye, sınıfa, cemaate ayrıcalık tanımayan kişiler halktandır ve halkçıdır”** şeklinde yapılmıştır.

Devletin kişi devleti değil halk devleti olmasıdır.

Halkçılık ilkesinin temel prensipleri 3 bölümde incelenebilir:

1) Siyasal Alanda Halkçılık

Yönetimin milli egemenlik ilkesine dayanmasını öngörür. Millet egemenliği ise halkın kendi kendini yönetmesini ve karar süreçlerine katılmasını gerektirir. Yönetimin halka dayanması, halkın istek ve beklentilerinin karşılanması devletin amacıdır. Atatürk’ün halkçılık anlayışı, kişi ve hanedan egemenliğini reddettiği gibi sınıf ve zümre egemenliğini de reddeder.

2) Ekonomik Alanda Halkçılık

Esnaf ve meslek gruplarının örgütlenmesi, ekonomik faaliyetlerin halka indirgenmesi, Anadolu’da yatırımların özendirilmesi, halkın tamamının kalkındırılması, tarımın ve hayvancılığın modernleştirilmesi çabası bu bağlamda değerlendirilebilir.

3) Kültürel ve Toplumsal Alanda

Halkçılık, hiçbir sınıf, zümre, aile veya kişiye ayrıcalık tanımaz. Kanun önünde mutlak eşitlik esastır. Toplumun bireyleri arasında imkân ve fırsat eşitliğinin sağlanmasını amaçlar.

Halkevleri ve halk okuma odalarının açılması, Millet mekteplerinin kurulması, herkesin okuma-yazma öğrenmesi ve medeniyetin nimetlerinden yararlandırılması, ilköğretimin zorunlu ve parasız olması, temel sağlık hizmetleri ve temel bayındırlık hizmetlerinin verilmesi, Aşar vergisinin kaldırılması, Türk kadınına siyasi haklarının verilmesi, Soyadı Kanunu’nun çıkarılması, angaryanın yasaklanması, sosyal devlet, sosyal adalet ve sosyal güvenlik sistemlerinin oluşturulması halkçılık ilkesinin gereği ve amaçlarıdır.

Buna göre Halkçılık:

Cumhuriyetçilik ilkesi ile doğrudan ilişkilidir, milliyetçilik düşüncesinin bir sonucudur, eşitlikçidir, çalışmaya önem verir, iç barışa önem verir, sınıf kavgasına karşıdır.

Halkçılığın amaçları:

Türk halkının kendi kendini yönetmesini sağlamak, ulusal egemenlik esasına göre demokratik bir rejimi pekiştirmek, halkın hakça eşit bir düzen içinde yaşamasını sağlamak, toplumsal dayanışmayı ve birliği sağlayarak insanları mutlu kılmaktır.

DEVLETÇİLİK

Devletçilik ilkesi, Türkiye Cumhuriyeti’nin ekonomik hayatını düzenleyen ilkedir. Mustafa Kemal Atatürk, güçlü bir devletin ancak güçlü bir ekonomiye sahip olmakla varlığını sürdürebileceğine inanmıştır. Bunun için Kurtuluş Savaşı yıllarından başlayarak, ekonomik bakımdan hızlı kalkınmayı amaçlayan bir program öngörülmüştür.

Lozan görüşmelerinin devam ettiği günlerde İzmir İktisat Kongresi (17 Şubat-4 Mart 1923) toplanmıştır. Çok sayıda delegenin katıldığı bu kongrede çiftçi grubu, tüccar grubu, işçi grubu, esnaf grubu, vb... temsil edilmiş ve misakı iktisadi adı verilen ekonomik kararlar alınmıştır. Mustafa

Kemal, kongrede başkan sıfatıyla yaptığı konuşmada, askeri zaferlerin, ekonomik zaferlerle desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir.

İzmir İktisat Kongresi kararları liberal ekonomiyi ve kişisel (özel) girişimi esas alan, mesleki dayanışmayı öngören, ekonomik hayatta devlete yönlendirici, teşvik edici ve denetleyici rol yükleyen kararlardır.

Bunun yanında devlet, ekonomik hayatın ihtiyaç duyduğu alt yapı yatırımlarını üstlenmiştir. Bunlar özetle;

1- Bilimsel ve Teknolojik Alt yapı Yatırımları

Adana Pamuk Araştırma Enstitüsü, Rize Çay Araştırma Enstitüsü, Orta Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü, Refik Saydam Hıfzısıhha Enstitüsü.

2- Ulaşım Altyapısı

Osmanlı Devleti'nden kalan 4060 km. demiryolu devletleştirilmiş, 4000 km yeni demiryolu yapılmıştır. Ankara-Kayseri-Sivas-Erzurum, Malatya-Elazığ-Kurtalan, Ankara-Zonguldak, Ankara-Samsun, Malatya-Diyarbakır, Konya-Isparta-Burdur demiryolları belli başlı hatlardır.

3- Enerji Altyapısı

Maden Tetkik Arama Enstitüsü (MTA), Elektrik İşleri Etüt İdaresi (EİEİ), Etibank, Sanayi Maadin Bankası gibi kurumlar kurulmuştur. Türkiye'nin Madencilik ve enerji olanaklarıyla ilgili çalışmalar yapılmıştır.

Ancak 1923-1930 döneminde bütün çabalara rağmen ekonomik anlamda gerekli kalkınma sağlanamamıştır. Özel teşebbüsün yetersizliği, bilgi ve deneyim eksikliği, mali kaynak yetersizliği, talepteki hareketsizlik, yetişmiş insan gücü ihtiyacı, yabancı işletmelerin tasfiyesi vb sebepler istenilen ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesini engellemiştir. Hem yukarıda belirtilen nedenler, hem de 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı ile liberal ekonomilerin çöküntüye uğraması Türkiye'nin ekonomik politikalarını yeniden değerlendirmesini zorunlu kılmıştır.

1930'lu yıllarda uygulamaya konulan "devletçilik" komünist ülkelerde uygulanan modelden farklı bir tarzda ve Türkiye'nin koşullarına uygun bir şekilde ele alınmış ve uygulanmıştır. Buna Karma Ekonomik Model denilmektedir. Türkiye'nin ihtiyaç ve imkânlarına göre ortaya konulan bir model olmuştur.

Türkiye'de 1933 yılında Devletçilik (Karma model) politikası ile planlı ekonomik döneme geçilmiştir. **Bu model devleti ekonomik hayatta etkin, girişimci, yatırımcı hale** getirmiştir. Özel girişimi reddedilmemiş, özel girişimin yapamayacağı büyük yatırımların devlet tarafından yapılması öngörülmüştür.

Bu amaçla 1933 yılından başlayarak Kamu İktisadi Teşekkülleri (KİT) oluşturulmuştur.

Trakya, Uşak, Turhal, Eskişehir **şeker** fabrikaları, Nazilli **basma** fabrikası, Kayseri, Ereğli, Gemlik **dokuma** fabrikası; İzmit-**kâğıt**; Malatya-**tekstil**, Beykoz-**deri** fabrikaları, Keçiborlu **Kükürt** Sanayi, Karabük **Demir-Çelik** fabrikası, **toprak ve çimento** sanayi fabrikaları açılmıştır. 1932’de Devlet Sanayi Ofisi, 1933’te Sümerbank, 1935’te Devlet Malzeme Ofisi kurulmuştur.

Bu dönemde KİT’lerin (Kamu İktisadi Teşebbüsleri) toplam sanayi yatırımları içindeki payı % 30’a, KİT’lerde çalışanların sayısı 300.000’e kadar yükselmiştir.

1929-1939 yılları arasındaki 10 yılda dünya sanayi üretimi % 19 artarken bu oran Türkiye’de % 96’yı bulmuştur.

1939’da başlayan II. Dünya Savaşı ve 1950 yılında Türkiye’de İktidar değişikliği ile planlı ekonomik sistem terk edilmiş, liberal anlayışların ağırlık kazanmasıyla devletin ekonomik hayattaki etkinliği giderek azalmıştır.

LAİKLİK

Laiklik, Grekçede “rahip olmayan, halktan olan” anlamına gelir.

Laiklik kavramı Avrupa’da Reform hareketlerinin sonunda ortaya çıkmıştır. Hristiyanlıkta din adamlarından oluşan “kiliseliler” sınıfının ayrıcalıklarına ve dini baskılara karşı direnişin sonucunda ortaya çıkmıştır. Reform hareketleri ile yeni mezhepler kabul edilmiş, kilisenin etkinliği kırılmış, dini taassup ortadan kalkmış, akılcılık ve gerçekçilik egemen olmuştur. Sosyal hayat ve hukuk sistemi dine bağlı olmaktan kurtulmuştur.

Osmanlı Devletinde dini (şer’i) hukukun yanında gelenek hukuku (örfi hukuk) uygulanmıştır. Tanzimat’tan sonra, batı kaynaklı hukuk da uygulanmaya başlanmıştır.

1916 yılında şer’i mahkemeler Adliye Nezareti’ne, Medreseler Maarif Nezaretine bağlanmıştır.

1917’de evlilik akti uygulaması getirilmiştir.

3 Mart 1924’de Halifelik kaldırılmış, Şer’iyye ve Evkaf Nezareti’ne son verilmiştir. Tevhidi Tedrisat (Öğretim Birliği) yasası kabul edilerek, medreseler kapatılmıştır.

1928’de anayasadan “Devletin Dini İslam’dır” tabiri çıkarılması ve 1937 yılında “laiklik” ilkesiyle birlikte diğer ilkelerin anayasaya girmesiyle anayasanın laikleştirilmesi tamamlanmıştır.

Laiklik ilkesi Cumhuriyetin en temel ilkelerinden biridir. Çünkü bu ilke olmadığı zaman cumhuriyetin temel nitelikleri tehlikeye düşer. **Laiklik; hem temel hürriyetlerle, hem eşitlik ilkesiyle, hem demokrasi ile hem hukuk devleti anlayışı ile hem de bilimsellik ve akılcılıkla ilişkili bir ilkedir.** Bu bağlamda laikliğin genel ilkeleri şöyle sıralanabilir.

1- Laiklik, düşünce ve inanç özgürlüğüdür. Herkesin, kamu düzenine ve genel ahlaka aykırı olmamak üzere, düşünce, inanç, ibadet gibi temel hak ve özgürlükleri bu ilke ile güvence altına alınır. Hiçbir düşünceye, inanca veya mezhebe ayrıcalık tanınmaz.

2- Laiklik, devletin din ve inanç bakımından tarafsız olmasını gerektirir. Yurttaşlık bilinci içerisindeki herkesin eşitliğini öngörür. Kimse devlet tarafından farklı muameleye tabi tutulmaz.

3- Devletin hukuk sistemi herhangi bir din veya inanç esasına dayandırılmaz. Yurttaşlar arasında inançları veya başka nedenlerle hukuk önünde bir farklılık gözetilmez. Eğer hukuk sistemi bir inanç grubunu esas alarak düzenlenir ise bu inanç grubundan insanlara farklı muamele edilir. Laiklik, kişilerin inanç kimliğini dikkate almayan bir hukuk eşitliğini güvenceye alır.

4- Laiklikte, hâkimiyetin kaynağı dini inanç değil millet egemenliğidir. Doğal olarak devlet gücünü kullananlar, güçlerini ve yetkilerini millet egemenliğinden alırlar, devleti millet adına ve onun istekleri doğrultusunda yönetirler.

5- Laiklikte genel yol gösterici akıl ve bilimdir. Devlet yönetiminde herhangi bir din ya da inanç grubunun istekleri değil akıl ve bilimin gereği ile toplumun genel ihtiyaçları dikkate alınır.

Laiklik demokrasinin vazgeçilmez unsurudur. Temel hak ve özgürlüklerinin, eşitliğin ve millet iradesinin güvencesidir.

İNKILÂPÇILIK

Atatürk liderliğinde gerçekleştirilen Türk inkılâbı, Türk tarihinin en önemli dönüşümlerinden biri olmuştur. **Toplumu geri kalmışlığa iten tüm düşünce kalıplarının ve kurumların yerine modern anlayışın ve bu anlayışa uygun kurumların getirilmesini** sağlamıştır. Bu bakımdan inkılâp, olağan gelişme süreci durmuş toplumlarda yapılan köklü değişiklikleri ifade emektedir. **Türk inkılâbının amacı da Türkiye’yi çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkarmak ve orada tutmaktır.**

Türk İnkılâbıyla; Türk toplumunda ümmet anlayışından millet anlayışına; padişah (kişi) egemenliğinden millet egemenliğine; kadercilikten akıl ve biliminin rehberliğine; teokratik devlet ve toplum yapısından laik yapıya geçilmiştir.

İnkılâpçılık ilkesi, **Atatürkçü düşünceyi durağan bir ideoloji olmaktan çıkarır.** Çünkü Atatürk, Türk İnkılâbının amacını; **“Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağa uygun ve bütün yönleriyle uygar toplumlar düzeyine ulaştırmak”** şeklinde ifade etmiştir. Bu bakımdan çağdaş uygarlığı ve bilimi esas kabul ettiğinden bu konulardaki gelişmelere paralel olarak süreklilik gösterir.

İnkılâpçılık, Türk milletini geri bırakmış olan rejim ve kurumları yeniden canlandırma teşebbüslerine karşı uyanık olmayı gerektirir. Türk İnkılâbının temel ilkelerinden taviz verilmemesi ve bu ilkelerin korunması konusunda kararlı olunmasını gerektirir.

Diğer ilkelerle birlikte, İnkılâpçılık ilkesi de 1937 yılında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na girmek suretiyle anayasal bir nitelik kazanmıştır.

Atatürk'ün bu 6 temel ilkesinin yanında **Tam bağımsızlık, milli egemenlik, milli birlik ve beraberlik, akılcılık ve bilimsellik, çağdaşlaşma, yurtta barış dünyada barış vb** tamamlayıcı ilkeleri de vardır.

Atatürk'ün 6 temel ilkesi ve tamamlayıcı ilkeler birbirlerini tamamlarlar.

Atatürk İnkılapları ile ilkelerin birbirleriyle ilişkileri

Atatürk İlkeri	Cumhuriyet çilik	Milliyetçilik	Halkçılık	Laiklik	Devletçilik	İnkılapçılık
İnkılap	-TBMM'nin açılması -Saltanatın kaldırılması - Cumhuriyeti n ilanı -Halifeliğin kaldırılması -Çok partili hayata geçiş denemeleri -1921 ve 1924 Anayasaları nın kabulü -Kadınlara seçme ve seçilme hakkı -Seçmen yaşı nın düşürülmesi	- Misakıml i kararları nın kabulü -Kabotaj Kanunun un kabulü -TTK'nin kurulmas ı -TDK'nin kurulmas ı -Yabancı okulların MEB'e bağlanm ası -Harf İnkılabı -Kaptl. Kald.	-Aşar vegisinin kald. -Medeni Kan. Kab. -Kadınlara Seçme-seçilme hak. Ver. -Millet Mektepleri nin açıl. Soyadı Kan. Kab. Kıyafet Kan. Kab.	- Halifeliğin kald. -Şeriyeye ve Evkaf Vek. Kald. -Tevhidi Tedrisat Kan. Kab. -Tekke, zaviye ve türbelerin kapt. -Kıyafet düzenlem esi (Şapka Kan.) -Medeni Kan. Kab.	-İzmir İktisat Kongresi -Teşviki Sanayi Kan. -Beş Yıllık Kalkınma Planı -Devlet Bankaları nın Kurulması -Kamu İktisadi Teşk. Kur.	Bütün inkılapla r İnkılapçılık ilkesinin bir gereğidir